

TONI
PARSONS
**KLUB ZA
VEŠANJE**

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

Tony Parsons

THE HANGING CLUB

Copyright © Tony Parsons 2016

Translation copyright © 2016 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Fredu Kindalu iz Kentiš Tauna

MNOŠTVO SVETA VEĆ se bilo okupilo; prozori su bili puni ljudi koji su pušili i igrali karata da prekrate vreme; gomila se tiskala, prepirala i zbijala šale. Sve je odisalo životom, pokretom i radošću, sve osim jedne zlokobne hrpe predmeta usred svega toga – crna pozornica, stub s poprečnom gredom, konopac, užasna naprava smrti.

ČARLS DIKENS, *OLIVER TWIST*

Gospodine, pogubljenja i treba da privlače gledaoce. Ako ne privuku gledaoce, ne ispunjavaju svoj cilj.

DR SEMJUEL DŽONSON

PROLOG

Posle molitve

POSLE MOLITVE u petak Mahmud Irani se vratio do svog parkirano g taksija, a nekoliko minuta kasnije primio je čoveka koji će ga ubiti.

Čovek je stajao ispred ulaza u londonski zoološki vrt, u odelu i s kravatom, sakoa zakopčanog uprkos vlažnoj podnevnoj vrućini. Oči su mu bile skrivene naočarima za sunce i već je podizao ruku da zaustavi taksi kao da je s pravom očekivao da se Mahmud proveze oko parka Ridžent odmah posle molitve, kao da je znao da će Mahmud naići.

Kao da ga je čekao.

Mahmud je zaustavio taksi i udahnuo zadah životinja iz zoološkog vrta.

„Samo gotovina, šefe“, rekao je.

Čovek je klimnuo glavom, pogledao ekran svog telefona i pokazao ga Mahmudu. Na monitoru je bila mapa Sitija, a crvena tačkica označavala je odredište.

Ulica Njugejt, Centar-istok.

Manje od sedam kilometara, ali kroz središte grada u vreme podnevne gužve, kada svi izlaze na pauzu. Mahmud

je preko volje prihvatio vožnju i gledao svog putnika kako se smešta na zadnje sedište.

Čutke su krenuli ka istoku kroz grad izmučen vrućinom.

Mahmud je upravo skretao u Ulicu Njugejt kad je u ogledalu opazio da putnik vadi male kožne korice za kreditne kartice. Uzdahnuo je. Koliko puta mora da ponovi ovim budalama?

„*Primam samo gotovinu*“, ponovio je, ovog puta glasnije, i cimnuo okovratnik majice lepljive od znoja.

Ali čovek nije izvadio kreditnu karticu.

Nagnuo se u razmak između prednjih sedišta i prislonio starinski žilet uz desni očni kapak Mahmuda Iranija.

Mahmud je udahnuo i zadržao dah.

Osetio je tanki hladni čelik oštrice žileta u naborima meke kože ispod obrve. Tanušni gornji kapak divlje mu je treperio uz sečivo. Ispunio ga je čisti užas.

„Molim vas“, rekao je Mahmud. „Molim vas. Samo uzmi-te novac. Tu je, ispod mog sedišta.“

Čovek se nasmejao.

„Ne treba mi tvoj novac. Samo vozi dalje. Mirno i bez žurbe.“

Mahmud je vozio kao u snu. Vozio je čvrsto žmureći na jedno oko, trudio se da se usredsredi na put pred sobom dok mu je žilet pritiskao očni kapak.

Sledeći putnikova uputstva, dovezao se do kraja ulice, a onda skrenuo levo prema ogromnom gradilištu. Bio je to napušteni mali džep, potpuno tih i prazan, kakvi ponekad iznenade čoveka usred grada. Tu je nastajala nova kula od čelika i stakla, ali tog popodneva niko nije radio. Mahmud i njegov putnik su bili potpuno sami. Pred njima je u neravnom tlu zjapila velika rupa.

„Dole“, rekao je putnik.

„Imam ženu i decu.“

„Prekasno je za to, druškane.“

Oštrica žileta je jače pritisnula Mahmudovu kožu i on je osetio da mu se očna jabučica pomera, da se mučno okreće od sečiva. Krenuo je ka rupi, sišao, poskočio preko ležećeg policajca i truckajući po nekakvom kršu sišao u ogromni podrumski sumrak.

Šta je ovo?

Mahmud nije mogao da odredi je li to nekadašnja ili buduća podzemna garaža. Za sada je to bilo samo ogromno prazno prostranstvo s vrlo niskom tavanicom; podzemni suteran bez ikakvog svetla osim snopova sunca koji su prodirali odnekud.

„Kuda idemo?“, upitao je Mahmud, nesposoban da obuzda jezik, a ovog puta čovek je vrlo nežno povukao žilet preko njegovog kapka, svega dva-tri centimetra, ali dovoljno da zaseče kožu i izmami Mahmudu krik šoka od iznenadnog bola.

Topli potočić krvi polako je pocurio niz krivinu Mahmudovog desnog očnog kapka.

Posle toga više nije govorio.

Izašli su iz kola i u tom trenutku Mahmud je pomislio da bi mogao pobeći da nije bio toliko obuzet strahom, skamenjen od neverice, preneražen toplom krvlju koja mu je sada tekla s obe strane oka, toliko prestravljen da nije ni uočio priliku za bekstvo dok nije prošla.

Onda je čovek stao iza Mahmuda, ponovo mu naslonio oštricu iznad desnog oka, a drugom rukom ga blago uhvatio za ručni zglob.

Krenuli su preko praznog prostora ka vratima.

Zatim su sišli niz nekoliko stepenika.

Bilo je sve hladnije.

Sišli su u potpuni mrak i koračali uskim hodnikom dok nisu naišli na uski mlaz prirodnog svetla koji je izbijao odnekud visoko iznad njih. Mahmud je video prastare bele cigle

pozelenele od vlage i vremena. Bilo je veoma hladno. Leto je ostalo na nekoj drugoj planeti. Vazduh je zaudarao na ustajalu vodu. Kao da su zakoračili u neki drugi svet.

Tu su ih čekali drugi.

Trojica.

Nosili su maske i videle su im se samo oči.

Jednom je u rukama sijalo crveno svetlo.

Bila je to nekakva kamera, okrenuta ka Mahmudu.

Pred njima je stajala stolica. Kuhinjska hoklica. Mahmud nije shvatao šta se dešava dok su ga ruke vodile da se popne na stolicu i nešto mu se spuštalo oko vrata. Krv mu je kapala u oko dok je gledao svog putnika kako se savetuje sa čovekom s kamerom. Mahmud je dlanom obrisao krv i pokušavao da održi ravnotežu, da ne padne sa stolice.

Nervozno je opipao vrat.

Bio je to konopac.

Stavili su mu konopac oko vrata.

Podigao je glavu i video da je uže pričvršćeno za snop zarđalih cevi na tavanici.

Ruke su mu dodirivale mišice. Čuo je metalni škljocaj. Otkrio je da su mu šake okovane na leđima.

Onda su reči naišle kao bujica. Sada je govorio bez teškoća. Čak ni žilet prislonjen na oko ne bi ga učutkao.

„Imam ženu i decu!“, zaurlao je, a glas mu je odjekivao ovim tajnim podrumom.

Ženu i decu!

Ženu i decu!

„Ja sam samo taksista! Molim vas! Uхватili ste pogrešnog čoveka!“

Čovek iz kola stavljao je na lice crnu masku. Masku dželata. Okrenuo se Mahmudu Iraniju.

„Znaš li zašto si doveden na ovo gubilište?“, upitao je.

Mahmud je zamučao: „Šta? Na ovo – šta? Ne razumem. Šta? Ja sam taksista...“

Onda su mu reči zamrle u grlu jer je iza crvenog svetla kamere jedan od njih lepio listove papira na bele cigle podruma.

Na listovima su bili portreti skinuti s interneta.

Lica devojaka. Mladih devojaka. Nasmejanih devojaka.

I, da, sve su se smešile, sve do jedne – mada su neki osmesi bili kruti i sramežljivi, a neki pak prirodni i samouvereni.

Svaka se smešila na svoj način. Školski fotograf tražio je da se smeše, podsticao ih je da se osmehuju, pokušavao je da ih nasmeje.

Bili su to zvanični portreti kakve škole snimaju svake godine da zabeleže i pohvale razvoj učenika, i ti portreti ovekovećili su devojke u onom kratkom trenutku između detinjstva iz kog su tek izašle i zrelosti u koju će uskoro zakoračiti.

Nasmešena lica posmatrala su Mahmuda Iranija.

A on je ta lica poznao. Sva do jednog.

Znao ih je iz soba punih nasmejanih muškaraca. Čuo je te devojke kako vrište u pomoć, a pomoći nije bilo. Video je njihove poglede zamagljene od jeftinog pića i jakih droga, gledao je kako im, omamljenima i jedva svesnima, svlače odeću.

Zajedno s ostalim muškarcima smejaio se tim devojkama.

Reči su mu postale oštre od ogorčenja, prezira i besa.

„Kurve“, rekao je. „Jeftine kurve koje vole piće i droge. Drolje koje se pokazuju. Devojke koje vole muškarce. Mnogo muškaraca. Iste kao i sve devojke u ovoj zemlji. O, slušajte me. Nisu to pristojne devojke! Saslušajte me!“

Neko je nogom udarao stolicu na kojoj je stajao.

„Kurve“, rekao je resko Mahmud Irani, a onda više ništa nije rekao, ni jednu jedinu reč, jer stolice više nije bilo, konopac

mu se smesta urezao u vrat duboko, vrlo duboko; zamlatao je nogama tražeći oslonac kog nije bilo.

Odmah se uneredio.

Crveno svetlo ga je posmatralo kako se koprcu i uvija, izbezumljen od panike i bola, tolikog bola, kako prstima očajnički hvata uže koje mu se sve jače useca u meso.

Konopac mu je prvo stegao vratnu venu, zatim dublje karotidne arterije, zaustavio mu dotok krvi u mozak i isključio ga; Mahmudu je mozak trenutno nabrekao, pa su mu se oči izokrenule u dupljama, jezik mu je ispao iz mlitavih razjapljenih usta, a odnekud duboko iz pridavljenog grla izbio je vlažno krkljanje.

Crveno svetlo je posmatralo kako konopac davi Mahmuda.

A bol!

Mahmud nije znao da takav bol uopšte postoji. Minuti su prolazili sporo kao vekovi. No posle nekoliko hiljada godina, kako se njemu činilo, a zapravo posle svega pet minuta, najzad je prestao da mlatara nogama, a ruke su mu pale niz slabine.

Mahmud Irani je ispustio poslednji dah u tom tajnom podrumu od bele cigle skrivenom duboko ispod grada.

Crveno svetlo se ugasilo.

A lica devojaka na zidu i dalje su se smešila.

PRVI DEO

Crna pozornica

JEDAN

SEDELI SMO U Sudnici broj jedan suda Old Bejli i čekali pravdu.

„Ustanite“, rekao je sudski službenik.

Ustao sam ne puštajući ruku žene pored mene. Bio je to dug dan. No najzad se bližio kraju.

Došli smo zbog čoveka za kog je bila udata gotovo dvadeset godina, čoveka kog nisam nikad upoznao iako sam ga stotinu puta gledao kako umire.

Gledao sam ga kako u pidžami izlazi iz njihove skromne kuće jedne blage prolećne večeri, sredovečni muškarac u filcanim papučama koji je želeo da postupi valjano, da učini nešto pristojno i dobro i ništa više, a iznad svega da zaštiti svoju porodicu, i gledao sam kako ga trojica mladića koji su sada stajali na mestu za optuženike obaraju na zemlju i šutiraju do smrti.

Gledao sam ga stotinu puta kako umire zato što je jedan mladi napadač sve snimio telefonom; mali monitor podrhtavao je od kikota, skakutao je od smeha, a slika je bila oštra na jasnom svetlu martovskog predvečerja. Gledao sam ga kako umire sve dok mi glavu nije ispunio nemi krik koji me nije napuštao ni u snu.

„Bio je dobar čovek“, šapnula mi je njegova udovica Alis, stegla mi ruku i protresla je da naglasi svoje reči, a ja sam klimnuo glavom dok su mi se njeni prsti zarivali u dlan. S druge strane su joj stajala deca, devojka od šesnaestak godina i godinu dana mlađi dečak, a iza njih žena na pragu tridesete – službenica za vezu s porodicama.

Smatrao sam da Glavni krivični sud – što je zvanični naziv Old Bejlja – nije mesto za decu, naročito za decu koja su s prozora gledala kako im neko ubija oca.

Službenica za vezu – pristojna, brižna, univerzitetski obrazovana devojka i dalje uverena da je svet u suštini bezazlen – rekla je da su došli radi završetka. Ali završetak nije bio prava reč za ono zbog čega su došli u Sudnicu broj jedan.

Želeli su pravdu.

Pravda im je bila neophodna da bi njihov svet ponovo dobio bilo kakav smisao.

Kad sam te martovske večeri prvi put otišao u njihovu kuću sa svojim kolegicama detektivkom višom inspektorom Pat Vajtstoun i detektivkom Edi Ren, još se osećala zimska hladnoća. Sada je bio jul i grad je venuo od nezapamćene vrućine. Prošlo je svega nekoliko meseci, ali udovica i njena deca bili su vidljivo stariji. Ne od protoka vremena. Sve troje su ostarili od zapanjujućeg šoka divljačkog zločina.

Za našu ekipu za istrage ubistva u Odseku za ubistva i teške zločine policijske stanice Centralni Vest end u ulici Sevil Rou broj dvadeset sedam, slučaj je bio jednostavan. Ne bi se mogao nazvati rutinskim, jer surovo oduzimanje života nikad nije rutinsko. No mobilni telefoni ove trojice kretena praznih lica na optuženičkoj klupi bili su puni dokaza, a pokojnikovu krv našli smo po njihovim rukama i odeći. Kad smo ih uhapsili, još su imali svežu krv na patikama. Bila su to samo trojica priglupih huligana koji su preterali.

Ali ja sam ovaj slučaj shvatao lično.

Zato što sam ga poznavao. Pokojnika. Tog izgubljenog muža, tog ukradenog oca. Stiva Godarda. Starog četrdeset godina.

Nisam ga nikada video u životu, ali znao sam šta ga je nateralo da izađe iz kuće kad su tri propalice mokrile po automobilu njegove žene. Razumeo sam ga. Kapirao sam. Nije mogao da se ne obazire na buku, na smeh, na pogane uvrede njegovoj porodici i ulici u kojoj je živeo, na izrugivanje svemu što je voleo.

Shvatao sam čak i da uopšte nije bilo razumno što je izašao pred huligane u filcanim papučama. Uviđao sam zašto je to bilo besmisleno, zašto je trebalo da pojača zvuk na televizoru, navuče zavese i gleda svoju decu kako rastu, venčavaju se i rađaju mu unuke, zašto je trebalo da ostane kod kuće i ostari uz svoju ženu. Sve sam to kapirao.

Ali iznad svega shvatao sam zašto taj pristojni čovek jednostavno nije mogao da ne preduzme ništa.

„Da li je porota donela odluku?“, upitao je sudija.

Predstavnik porote se nakašljao. Osetio sam da mi se Alisini nokti ponovo zarivaju u dlan, još dublje. Na licima trojice optuženika, tokom suđenja uglavnom tupavo nadurnim, sada su se pokazali prvi nagoveštaji straha.

„Jeste, vaša visosti“, rekao je predstavnik porote.

Porote ne iznose razloge. Porote ne moraju da iznesu razloge. Porote samo donose odluku.

„Kriv je.“

„Kriv je.“

„Kriv je.“

Porote ne određuju kaznu. Svi smo gledali sudiju, starca suvog bledog lica koji je zurio u nas ispod perike i preko naočara za čitanje kao da nam vidi samu dušu.

„Ubistvo bez predumišljaja je ozbiljno krivično delo“, zagrmeo je sudija gnevno gledajući sudnicu. „Najveća kazna za to delo jeste doživotni zatvor.“

S galerije za gledaoce razleglo se: „Ne!“ To je uzviknula žena s tetovažom bodljikave žice na golim mišicama. Svako majka nekog optuženika, pomislio sam, pošto im očeve niko nije video gotovo dvadeset godina.

Sudija je udario čekićem i zapretio da će isprazniti sudnicu.

„Sudska kazna mora da odražava brigu za javnost i da posluži kao primer“, nastavio je sudija. „No krivični zakon zahteva da sud ozbiljno razmotri *stepen odgovornosti* optuženika. A ja prihvatam mogućnost da je pokojnik pre nego što je pao na tlo umro od subarahnoidnog krvarenja, zbog čega je ovo slučaj nehotičnog ubistva *jednim udarcem*.“

„Ali šta to znači?“, promrmljao je majci sin – zvao se Stiv kao i njegov otac – a ona ga je ućutkala pridržavajući se pravila dobrog ponašanja čak i ovde, čak i sada.

To znači da će se njih trojica vratiti kući do Božića, pomislio sam s mučninom u utrobi.

To znači da su se skotovi izvukli.

To znači da nije važno što su šutirali Stiva Godarda u glavu dok je ležao na tlu. Da nije važno što su mokrili po njegovom lešu i postavili snimak na Jutjub.

Ništa od svega toga nije bilo važno jer je sudija progutao tvrdnju odbrane da je čovek koji je napao trojicu nenaoružanih mladića pre nego što je pao na tlo umro od već postojeće bolesti.

S dobrim advokatom čovek može da se izvuče iz svega.

„Takođe sam u obavezi da prihvatim olakšavajuću okolnost samoodbrane jer je pokojnik pokušao da napadne optuženike“, rekao je sudija. „Primio sam k znanju da ste sva trojica do sada neosuđivani. Zato vas osuđujem na dvanaest meseci zatvora.“

Bilo je gotovo.

Pogledao sam Alis Godard. Nije ništa shvatala. Nije shvatala zašto je njen muž umro toliko pre vremena. Nije razumela šta je sudija rekao ni zašto se optuženici smeju, a njena deca tiho plaču. Želeo sam nešto da im kažem, ali ništa nije moglo da se kaže. Nisam imao reči ni utehe za njih.

Alis Godard mi je pustila ruku. Bilo je gotovo za sve osim za nju i njenu decu. Za njih nikada neće biti gotovo.

Nasmešila se i srce mi se steglo. Bio je to krut, užasan osmeh.

„Sve je u redu, Makse“, rekla je. „Zaista jeste. Ništa ne bi vratilo mog Stiva, zar ne?“

Trudila se da mi jasno stavi do znanja da me ne krivi ni zbog čega.

Pogledao sam optuženike. Poznavali su me. I ja sam poznavao njih. Video sam jednog kako plače za majkom u sobi za saslušanja. Video sam drugog kako se umokrio kad je shvatio da će otići u zatvor. Video sam da su trećem oči bile prazne i ravnodušne tokom čitavog postupka, nepovratno i beznađežno izgubljene.

Kad smo ih uhapsili, kad smo ih saslušali i kad smo ih optužili, ova trojica mladića međusobno su se duboko razlikovala.

Kukavica. Slabić. Siledžija.

Sada su ponovo postali jedno. Ponovo su bili banda. Da, osuđeni su, ali vratiće se kući za šest meseci. Na njihov život neće mnogo uticati to što su nekome oduzeli život. Štaviše, svakako će im dati nekakav ugled u surovom malom svetu u kom žive.

Bes se rasplamsao u meni i odjednom sam ustao i krenuo ka njima. No sudski stražar našao mi se na putu; podigao je mesnate dlanove prema meni, ali nije rekao ništa, nije mi zapretio.

„Nemojte, gospodine“, kazao je.

Zato sam postupio pametno. Nisam uradio ništa.

Bio je to pravi sudski stražar, mešavina diplomate i izbacivača, i gledao me je saosećajno, s tračkom osmeha – tužnog, ne podrugljivog – a ja sam stao i potisnuo mučninu koja je pokuljala zajedno s besom.

Lice mi se oblilo rumenilom stida.

Trojica momaka na mestu za optuženike podrugljivo su mi se zasmejuljila pre nego što su ih odveli.

Viđao sam ranije takav izraz.

Suviše često.

Bio je to izraz čoveka koji zna da se izvukao s ubistvom.

DVA

KASNIJE TOG DANA gledali smo vešanje.

Gledali smo vešanje na velikom monitoru na zidu Sobe za teške zločine broj jedan u stanici Centralni Vest end. U prvi mah nismo tačno znali šta gledamo, nismo čak verovali ni da je stvarno, toliko smo bili zapanjeni činjenicom da je moguće gledati pogubljenje preko interneta.

Bilo je rano veče; stajali smo svako za svojim stolom i nismo se obazirali na telefone koji su zvrjali po čitavoj sobi dok su čoveku pomagali da se popne na kuhinjsku hoklicu i navlačili mu omču preko glave.

Slušali smo jezivi razgovor.

„Znaš li zašto si doveden na ovo gubilište?“

„Šta? Na ovo – šta? Ne razumem. Šta? Ja sam taksista...“

Glas prvog čoveka bio je prigušen nekakvom maskom. Drugi čovek govorio je glasom hrpavim od užasa.

„Ko je on?“, upitala je detektivka viša inspektorka Pat Vajtstoun.

„IK4“, odgovorila je detektivka Edi Ren i provukla prste kroz crvenu kosu ne skidajući pogled s monitora. Ta skraćeni-ca značila je da je čovek – onaj kog smo videli, onaj s omčom

oko vrata – poreklom iz južne Azije. „Star četrdesetak godina. Neobrijan. U farmerkama i majici *Lakost* s okovratnikom.“

„Majica je lažnjak“, rekao sam ja. „Krokodil gleda na pogrešnu stranu.“

„Makse, gde je ovo?“, upitala me je Vajtstounova.

Prišao sam bliže monitoru. Snimak je bio oštar, ali snimljen u mračnoj prostoriji. U senkama sam nazreo bele pločice ili cigle išarane žutim i zelenim mrljama od vlage i starosti.

Činilo mi se da sam to već video. Ovo je neki deo Londona odmah tu, iza ugla, ali udaljen stotinu godina, izvan domašaja pamćenja. Odmaknuo sam se za korak.

„Ne znam“, rekao sam.

„Šta mu to rade?“, upitao je detektivski pripravnik, pozor-
nik Bili Grin.

Onda su šutnuli stolicu i nemo smo posmatrali kako žrtva visi, kako se telo vrpolji i uvija. Nije bilo drugog zvuka osim hrapavog krkljanja. Kad se obešeni čovek uneredio, snimatelj je okrenuo kameru i na tren oka videli smo još dve ili tri prilike u tamnoj odeći. Nosili su maske, videle su im se samo oči, a stajali su pribijeni uz te požutele zidove.

„Ima ih trojica ili četvorica“, rekao sam. „Možda i više. Nose skijaške maske. Ne, nisu to skijaške maske – to su vojničke maske za lice od nomeksa ili nešto slično.“ Malo sam ćutao, pa dodao: „Tačno znaju šta rade.“

Žrtvino lice menjalo je boju dok ga je život napuštao. Onda se smirio i bilo je gotovo. Film od deset minuta i dva-
deset jedne sekunde odjednom se proširio po čitavom svetu.

„Jeste li videli haštag?“, rekla je Edi pogrbljena nad lap-
topom. „Ima ga na sve strane. #*vratiteje*.“

„Šta da vratimo?“, upitao je Bili Grin.

„Pusti film ponovo“, rekla je Vajtstounova. „Bili, javlaj se na telefone. Edi, saznaj odakle je taj haštag.“

Edi je počela da kuca po tastaturi.

„Da li ti ovo liči na zločin iz mržnje, Makse?“, upitala me je naša šefica.

„Liči na linčovanje“, rekao sam. „Prema tome, da, možda je zločin iz mržnje.“

„Evo“, rekla je Edi i prozor se pojavio u uglu velikog monitora.

Bila je to crno-bela fotografija nasmešenog muškarca zečjeg lica snimljena polovinom prošlog veka. Nalog se zvao @AlbertPirpointUK. Nije bilo poruke, samo haštag #vrati-teje i link za film.

„Ima nešto manje od dvadeset pet hiljada pratilaca“, rekla je Edi. „Ne – preko sedamdeset osam hiljada pratilaca. Čekajte...“ Naslonila se i uzdahnula. „Au, ovaj Albert Pirpoint je baš popularan lik. Zašto mi je to ime tako poznato?“

„Albert Pirpoint je bio najčuveniji dželat ove zemlje“, rekao sam. „Obavio je preko četiristo pogubljenja, uključujući i pogubljenja nacista u Nirnbergu.“

„Centar je dobio poziv“, rekao je Bili spuštajući slušalicu. „Zvala je žena koja je prepoznala žrtvu.“ Pogledao je monitor i trgnuo se na ponovni prizor čoveka u samrtnom ropcu. „Žena se zove Fatima Irani, iz Betnal Grina. Taj čovek je Mahmud Irani. Njen muž.“

„Kako mu se tačno piše ime?“, upitala je Vajtstounova. „Imaš li datum rođenja? Je li rekla šta je imao na sebi?“

Grin je pogledao beleške, a onda ponovo monitor.

„Kaže da joj je muž bio u farmerkama i majici s malim krokodilom“, rekao je, presamitio se i povratio u korpu za otpatke. Trebalo mu je nekoliko trenutaka da se pribere. „Izvinite“, rekao je.

„Pusti snimak ponovo“, rekla je Vajtstounova. „Bili, popij malo vode. Edi, tražiš li ga u bazi?“

Edi Ren je ukucala ime Mahmud Irani u Nacionalnu policijsku bazu podataka.

„Bio je odsutan“, rekla je misleći da je bio u zatvoru. „Dobio je dvanaest godina i odležao šest. Pripadao je bandi iz Haknija. Upoznavali su devojčice, pridobijali njihovo poverenje i onda ih seksualno zlostavljali. Neke su imale svega jedanaest godina. Mnoge su, ali ne sve, bile na državnoj brizi. Neki članovi bande dobili su doživotnu. Ovaj Mahmud Irani je proglašen krivim za transportovanje otetih. On je taksista – *bio* je taksista. Prošao je prilično lako.“

Gledali smo treći put kako ga vešaju.

„Možda ne tako lako“, primetio sam, „ako je ovo povezano.“

Na vratima sobe pojavio se mladi Kinez. Bio je to Kolin Čo iz Centralne jedinice za tehnološki kriminal koju su zajedno osnovali Metropolitenska policija i Ministarstvo unutrašnjih poslova radi sveobuhvatne borbe protiv najozbiljnijih nedela na internetu.

„Tražimo Alberta Pirpointa“, rekao je Vajtstounovoj pokazujući glavom veliki monitor. „On – oni – po svemu sudeći koriste istu tehnologiju kao teroristi, pornografi i uzbunjavači. Nalog radi preko anonimizatora stvorenog da prikrije svaki digitalni trag, ali to nije Tor ili 12P. Ovo još nikada nisam video. Mnogi vrše pritisak na sajt – političari, mediji, korisnici, zabrinuti roditelji – da skine film u ime pristojnosti, ali mi smo ih ubedili da ga ostave dok pokušavamo da otkrijemo IP adresu pošiljaoca. Nezvanično, naravno.“

„Hvala ti, Koline“, rekla je Vajtstounova i pogledala svoj mobilni telefon. „Metkol nam javlja da je telo pronađeno. Usred Hajd parka. Još nije pouzdano identifikovano.“ Pogledala je u monitor, pa onda u mene. „Ali policajac koji ga je pronašao kaže da je na telu majica s tim malim krokodilom.“

„U Hajd parku?“, rekao sam. „Telo je pronađeno u pravom parku?“ Pogledao sam monitor i podzemni prostor s umrljanim belim pločicama. „Ovo nisu uradili u Hajd parku.“

Setio sam se podzemnih garaža velikih hotela na Park lejnu koje se protežu istočnom stranom Hajd parka. No nije-dna nije ličila na prostor u kom su obesili Mahmuda Iranija. Taj prostor pripadao je nekom drugom dobu.

Na prozoru monitora videlo se da je nalog @AlbertPir-pointUK podivljao.

Trendovi

#vratiteje

#vratiteje

#vratiteje

#vratiteje

#vratiteje

„Mislim da je neko upravo vratio smrtnu kaznu“, rekao sam.

Edi je pritisnula dugme i na monitoru je Mahmud Irani ponovo čekao vešanje.

„Ali ko bi želeo to da mu uradi?“, rekao je novi momak, pripravnik Grin, a ja sam se setio one bande iz Haknija i dok sam išao ka vratima javila mi se nepozvana misao.

A ko ne bi, dođavola?

TRI

ČUDNOVAT SPOKOJ SE osećao dok smo stajali usred Hajd parka tople letnje večeri; dok smo detektivka viša inspektorka Vajtstounova i ja posmatrali leš, ništa se nije micalo, samo su tehničari po mraku tražili otiske prstiju, a istražitelji mesta zločina tiho vadili opremu.

Videlo se da je to on.

Mesečine je bilo dovoljno da vidimo krokodila na njegovoj majici, i dalje okrenutog na pogrešnu stranu, i nešto slično teškim opekotinama na vratu.

Tako smo i pre nego što je policijski lekar došao da zvanično konstatuje smrt, a mnogo pre nego što su najbliži imali prilike da identifikuju telo u mrtvačnici, znali ko je čovek pod stablima Hajd parka.

„Mahmud Irani“, rekla je Vajtstounova tiho.

„Znači, ovo nije zločin iz mržnje“, rekao sam ja. „Nije ubijen zbog svoje rase ili vere.“

„Svako ubistvo je zločin iz mržnje. Znaš li šta je ta banda radila devojčicama? Žigosali su ih, Makse. Možeš li da poveruješ da su odrasli ljudi to radili deci?“ Zatresla je glavom. „Neki ljudi zaslužuju mržnju.“

Okrenuo sam glavu od mrtvog čoveka i udahnuo čist vazduh. Hajd park se pružao unedogled. Londonci se stalno žale da im je grad pretrpan i tesan, ali Henri Osmi je ovde nekada lovio divlje veprove. London je čak i danas grad prepun polja. Bela svetla Vest enda plamtela su u daljini, a iznad njih se visoko dizao narandžasti sjaj, kao da sunce izlazi na nekoj drugoj planeti.

Vajtstounova je ćutke zurila u leš.

Ta sitna žena svetle kose nosi naočari, nije ni mlada ni stara, a kad biste je videli u vozu ne biste ni pomislili da je među najiskusnijim detektivima za ubistva u Londonu. Neću progovoriti dok mi se ona ne obrati, jer ovo su ključni minuti kada vođa ekipe za istragu posmatra netaknuto mesto zločina, kada gleda telo tačno onakvo kakvo je pronađeno, kada pušta da mu se sve slegne i saznaje sve što može pre nego što počnemo da snimamo, fotografišemo i prikupljamo dokaze. Dragoceni su ti poslednji trenuci, pre nego što se scena poremeti.

Čak i plava rotaciona svetla naših vozila delovala su udaljeno, kao da čekaju znak naše šefice; veliki krugovi plave svetlosti u tami ogromnog parka delili su nas od ostatka sveta. Video sam Edi Ren i Grina kako razgovaraju s Rumunom koji je pronašao telo dok se pripremao za ilegalni roštilj.

„U redu“, rekla je Vajtstounova. „Videla sam dovoljno.“

Mahnuo sam rukom nadzornici mesta zločina i na njen znak tehničari su krenuli na posao. Video sam da se naša traka s natpisom POLICIJA ZABRANJEN PROLAZ pruža čitavom dužinom Park lejna i da je na svakih dvadesetak metara postavljen uniformisani pozornik.

„Zatvorila si čitav park?“, rekao sam.

„Zato što uvek mogu kasnije da suzim perimetar“, rekla je Vajtstounova tiho, ne skrećući pogled s tela. „Ali ne mogu kasnije da ga proširim. Bolje da mesto zločina bude preveliko nego premalo. Idemo da pogledamo bolje.“

Bili smo navukli plave gumene rukavice, bele maske za lice i plastične kese preko obuće, a stajali smo na pločama za kretanje nevidljivim golom oku.

Vajtstounova i ja smo nosili po svežanj tih ploča, lakih i prozirnih, i pažljivo smo ih spuštali na travu ispred sebe stvarajući tako nekontaminiranu putanju ka telu. Čučnuli smo uz Mahmuda Iranija.

„Ovo ti je prvo vešanje?“, upitala me je Vajtstounova.

Klimnuo sam glavom.

Pokazala je kažiprstom u rukavici jarkocrvene kose otiske na vratu.

„Ovo ostaje samo od vešanja“, rekla je. „Svi ostali načini gušenja podvezom ostavljaju vodoravne otiske.“

„Ali ovi su kosi“, rekao sam. „Pružaju se s jedne strane vrata ukoso prema uhu s druge strane.“

Vajtstounova je klimnula glavom.

„Zato što se konopac – ili kaiš, čaršav, žica, šta god – krivi prema čvoru. Vidiš li kako je duboko? Udavila ga je težina sopstvenog tela. Konopac pritiska karotidne arterije i prekida dotok krvi u mozak. Kod zvaničnih pogubljenja vešanjem kidao se drugi vratni pršljen – to su zvali dželatov prelom. Tako je bilo humanije. Ovi ljudi se nisu trudili da budu humani. Samo su ga okačili. No vešanje uvek izgleda ovako, uvek ostavlja kose otiske. Ovde je neobično to što nije reč o samoubistvu.“ Ustala je. „Svako vešanje koje sam do večeras videla – a nagledala sam ih se – bilo je ili namerno ili slučajno samoubistvo.“

„Slučajno samoubistvo?“

„Autoerotska asfiksija. Znaš. Seksualna igra koja ti dođe glave.“

„Aha.“

„To je obično muška razonoda, kao majstorisanje po kući ili gledanje utakmice. Žene su manje sklone autoerotskoj asfiksiji. Ipak, davljenje po svemu sudeći pojačava orgazam. A šta bi moglo da krene naopako?“ Klimnula je glavom prema telu. „Ovaj slučaj je jedinstven po tome što se Mahmud Irani nije sam obesio tokom samozadovoljavanja ili da bi sebi oduzeo život. Ovo je ubistvo. Ko ubija vešanjem?“

Razmislio sam o tome.

„Neko ko želi osvetu?“

„Ne – neko ko želi pravdu.“ Pogledala je po parku. „Ovo nije prvobitno mesto zločina, zar ne? Irani nije umro ovde.“

Setio sam se prostorije s belim pločicama u kojoj kao da nema svetla. Onda sam pomislio na podzemne garaže u ovoj oblasti, ne samo pored Hajd parka, nego i ispod raskošnih hotela i otmenih auto-salona na Park lejnu. Koliko sam znao, nijedna nije ni izdaleka ličila na prostoriju iz filma, koja je izgledala kao da ju je trebalo srušiti pre sto godina.

„Znači, odlučili su da ga prenesu ovamo s mesta gde je ubijen“, rekao sam. „Zbog čega?“

„Da nam otežaju“, rekla je Vajtstounova. „Sada ne možemo da tražimo dokazni materijal na mestu ubistva.“

„Da, ali ovako je opasnije po njih. Zašto bi se izlagali opasnosti da ih neko vidi kako ostavljaju telo? Zašto ga nisu ostavili tamo gde su ga obesili?“

Vajtstounova je razmislila.

„Možda zato što su želeli da ga nađemo“, rekla je.

Gledali smo tehničare kako polako puze Hajd parkom na rukama i kolenima. Nešto dalje nemački ovčar iz Jedi-nice za pse zalaja.

„Obradovala bih se konopcu kojim su ga obesili“, rekla je Vajtstounova, više za sebe nego meni. „Konopci mogu svašta da otkriju. Vrsta konopca. Vrsta čvora.“

Snažni reflektori su se uključili i obasjali park kao filmski set. Telo Mahmuda Iranija izgledalo je jezivo slomljeno pod bleskom, samrtne patnje bile su mu duboko utisnute na beživotnom licu. Krokodil na njegovoj majici gledao je na pogrešnu stranu, kao da skreće pogled s velike mrlje na njegovim farmerkama.

Nadzornica mesta zločina i njeni istražitelji već su se znojili u najlonskim kombinezonima, plavim rukavicama i maskama za lice. Kombi sa zatamnjenim staklima truckajući je stigao preko suvog travnjaka. Vozilo mrtvačnice. Iza kombija sam video veliki beli mermerni luk iznad raskrsnice Oksfordske ulice, Edžverskog puta i Park lejna. A u krošnjama se čuo neki šapat, sličan uzdahu nemirnih mrtvih.

„Ovde se nalazio Tajbern“, rekao sam. „Možda su zato rizikovali da ga ostave upravo ovde. Ovo mesto je možda deo obreda ubistva. Možda čak najvažniji deo. Zato što je ovde nekada bio Tajbern.“

„Tajbern?“, ponovila je Vajtstounova. „Javno gubilište?“

Klimnuo sam glavom. „Tajbernsko stablo – tronogi stub za vešala – nalazilo se na Marbl Arču. Ovo je gotovo hiljadu godina bilo mesto londonskih javnih pogubljenja.“ Veliki trijumfalni luk sijao je od noćnog svetla. „Pedeset hiljada ljudi obešeno je upravo ovde gde sada stojimo“, rekao sam. „A oni nisu samo ubili Iranija, zar ne?“ Pogledao sam njegovo mrtvo telo i krivu ranu na vratu. „Oni su ga kaznili.“

ČETIRI

NEŠTO PRE TRI sata sunčanog ponedjeljka po podne Sten i ja smo čekali Skaut ispred školske kapije, obojica se boreći da suzbijemo osećanja.

Naš maleni kavalir španijel uvek je bio uzbuđen pred kapijom škole – toliko dece, toliko pažnje, toliko pohvala – ali za mene je ovaj dan bio poseban jer je bio poslednji dan školske godine.

I uspeh smo.

Deca su se pojavila i roditelji su krenuli napred.

Video sam dugu plavu kosu gospođice Dejvis, voljene učiteljice moje kćeri Skaut, onda su se pojavile devojčice koje sam prepoznao i najzad je izašla i sama Skaut, s ogromnom fasciklom u rukama; njena školska haljinica je bila najmanja koju su imali u skladištu, ali joj je ipak dosezala dobro ispod kolena.

Gospođica Dejvis me je videla, nasmešila se, mahnula i pokazala mi uzdignut palac. Želeo sam da joj zahvalim za sve, ali suviše roditelja se guralo oko nje, davalo joj poklone, htelo da porazgovara s njom pre dugog letnjeg raspusta, pa smo Sten i ja ostali da čekamo na kapiji; on je mahnitom mahao repom, a okrugle crne oči iskolačio je od uzbuđenja.

„Gledali smo film pošto je danas poslednji dan škole“, rekla je Skaut umesto pozdrava. „O japanskoj ribi koja se zove Ponio.“ Onda je opazila drugaricu koju nije videla najmanje pet minuta.

„MIJA! MIJA! MIJA-MIJA-MIJA-MIJA-MIJA!“

„Ćao, Skaut.“

„Ćao, Mija!“

Skaut mi je pružila fasciklu sa svojim radovima iz cele godine. Njeno ime i razred bili su uredno ispisani stampanim slovima.

Skaut Vulf, 1-d.

Na vrhu je bio njen rani rad, crtež pod naslovom *Moja porodica* koji sam pamtio iz septembra prošle godine. Na slici njene porodice bili su majušni čovek, koji čak nije imao ni kofer za spise, devojčica smeđe kose i crni pas. Prošle godine srce mi se pocepalo zbog te slike jer su čovek, devojčica i pas delovali potpuno izgubljeno u tom ogromnom belom prostoru. No sada sam se nasmešio.

Uspeli smo!

Krenuli smo polako, oko nas su se čule najbolje želje za raspust i planovi da se ostane u kontaktu, a mene je obuzeo gotovo nepodnošljivo olakšanje.

Svi roditelji žele isto za svoju decu. Ali samohrani roditelji žele još nešto. Samohrani roditelji žele da prežive.

Ako smo Skaut i ja preživeli prvu školsku godinu, znao sam da ćemo preživeti sve.

Uzela je Stenov povodac i omotala ga dvaput oko tankog ručnog zgloba, ali Sten je i dalje bio nemiran, kao da ga je još držalo uzbuđenje sa školske kapije. Njušio je uličnu svetiljku, razrogačenih očiju i izgubljen u sopstvenom svetu, u

onom svetu mirisa u kom psi žive, a onda je iznenada podigao glavu i video dobro odnegovanu pudlicu s druge strane ulice. Bez znaka upozorenja pokušao je da pretrči kolovoz i Skaut je morala da ga drži obema rukama.

Uzeo sam povodac od nje i oboje smo se zagledali u Stena, a on je netremice zurio u pudlu s druge strane.

„Dostigao je polnu zrelost“, rekla je Skaut. „Moraćeš da se pomiriš s tim, tata.“

Na pločniku u senci velike lučne kapije pijace mesa Smitfild sedeo je beskućnik.

Bio je u prevelikoj staroj zelenoj majici dugih rukava, izlizanim maskirnim pantalonama i vojničkim čizmama bez pertli. Pred njim je ležala kapa za bejzbol s nekoliko novčića. Očigledno je bio bivši vojnik.

Ne dižući pogled, obratio nam se dok smo prolazili.

„Imate li pedeset funti viška?“

Ta rečenica mi je izmamila osmeh. Bila je dobra. Neočekivana.

A onda mi se osmeh skamenio na licu jer sam prepoznao taj glas. Ne glas ovog čoveka, nego mladića koji je nekada bio, u vreme kad sam taj glas poznavao kao i svoj sopstveni.

Polako sam se okrenuo i pošao ka njemu, a Skaut i Sten su krenuli za mnom. On je podigao glavu – crnac svetle kože koji se nije obrijao neko vreme, koji sinoć nije spavao u posteljici i koji već dugo nije pošteno jeo.

Ali to je ipak bio on.

„Džekson Rouz“, rekao sam, ali to nije bilo pitanje jer sam bio potpuno siguran, a na tom dobro poznatom licu pojavilo se iznenađenje.

„Makse?“

Koliko je prošlo? Trinaest godina je proteklo od tog još jednog poslednjeg dana školske godine i završetka školovanja za nas. Ali pre toga smo pet godina bili bliskiji nego rođena braća.

Bilo je to prijateljstvo kakvo se sklapa samo u detinjstvu.

Pružio sam mu ruku i pomogao mu da ustane. Nasmehio se i video sam razmaknute zube koje sam pamtio, mada mu je jedan prednji zub sada bio okrnjen. Zagrlili smo se i smejali zbog neverovatne igre slučaja. Onda smo se razdvojili i jedan drugom stegli ruku. Vreme nas je preplavilo.

Gledao sam njegove prljave vojničke pantalone.

On je gledao moju kćer. I našeg psa.

Onda smo se ponovo nasmejali.

„Postao si otac?“, upitao je.

Klimnuo sam glavom. „Jesam.“

Ponovo se nasmešio. „Čestitam.“

„Hvala ti.“

Pružio je ruku Skaut i ona ju je ozbiljno prihvatila.

„Ja sam Džekson Rouz“, rekao je.

„Skaut Vulf“, predstavila se ona i gledala ga kako se saginje da pomazi Stena. „Jesi li ti prijatelj mog tate?“

„Jesam, Skaut. A znaš kako se ono kaže?“

Skaut je odmahнула glavom.

„Ne znam“, priznala je.

„Možeš steći nove prijatelje“, rekao je Džekson Rouz gledajući me, „ali ne možeš steći stare prijatelje.“ Osmehnuo mi se. „Je li tako, Makse?“

„Ideš kod nas“, rekao sam mu.

Senka mu je prešla licem.

„Ne mogu da pođem kod tebe i Skaut“, rekao je i skrenuo pogled, a ja sam shvatio da se stidi.

„Zašto ne možeš?“